

Реферат на тему: "Біографія Маланюка"

Євген Маланюк

Реферат на тему:

Біографія Маланюка

Народився Євген Филімонович Маланюк 20 січня 1897 р. в Архангороді на Херсонщині (тепер селище Новоархангельське Кіровоградської обл.) в родині інтелігентів, які любили рідне слово й шанували національні святині.

Родина була не зовсім звичайна, хоч, може, й типова для степового півдня. В лінії батька були чумаки, осілі запорожці. Дід замолоду ще чумакував, мав виразну поставу гуцула. Мати була донькою чорногорця Якова Стоянова, військовика із сербських осадчих, що їх спроваджувала Катерина II для колонізації земель Запорозьких.

В їхньому старому, мурованому з степового каменю домі жилося "на дві хати" — дідову і батькову. В першій хаті панував дух віків, старовинного побуту, тисячолітніх звичаїв і обрядів. В другій хаті панувала атмосфера "українського інтелігента", неспокушеного ані далеким Петербургом, ані навіть близькою Одесою. Мама померла у 1913 році. Батько щоліта режисерував в театрі, та займався суспільною діяльністю "вчительства та просвітительства" — і ціле не дуже довге життя (помер 1917 р.) був людиною "без определенных занятий", як було занотовано в реєстрах поліції.

Родина нарікала на батька за таку його "кар'єру", але саме батько заклав основи інтелектуального й світоглядного розвитку Євгена. Досить згадати, що, мавши яких 13-14 літ, він з рук батька дістав нелегальний переклад книги де-Кюстіна "Russie en 1839", багато історичних матеріалів з "Русского Архіва", львівські видання "Зорі" І. Франка, празьке видання "Кобзаря", раннього Коцюбинського, Карпенка-Карого.

У 1906 році Євген вступив до Єлисаветградського реального училища, де здобув середню освіту, і після закінчення його вступив до Петроградського політехнічного інституту. Звідтіля його, з початком I-ї світової війни, мобілізували до царської армії. Закінчивши Київську військову школу, отримує офіцерське звання і стає начальником кулеметної команди 2-го Туркестанського стрілецького полку на Південно-Західному фронті.

У листопаді 1917 року молодий офіцер переходить у розпорядження полковника Мешковського, котрий під час встановлення гетьманської влади в Україні стає керівником оперативного відділу Генштабу Армії УНР, з якою 1920 року вийшов на еміграцію, живши спочатку в таборі для інтернованих українських частин у польському місті Каліші. Тут разом з Ю. Дараганом заснував журнал "Веселка", де з'явилися його перші твори (1922-1923).

Згодом перебрався до Чехо-Словаччини і там у Потебрадах закінчив гідротехнічний відділ Української господарської академії (1923). Потім переїхав до Варшави, де

працював інженером.

Після одруження тридцятирічного письменника з Богумілою Савицькою, поет нарешті знайшов спокій родинного життя в складних умовах еміграційного побуту в Польщі, і рядки:

Ще сяє день. Ще високо блакить,

Далеко ще до вечора, єдина.

Мої обійми сильні і палкі,

І прийде час – ти подаруєш сина, –

цілком і повністю передають і суто особисті, й земні бажання та емоції автора.

Збірка "Земна Мадонна" і син поета Богдан з'явилися у світ одночасно, у 1934 році.

Дружина, син, родинне життя надзвичайно багато важили у житті поета-вигнанця. Згадаймо, що митець з дитинства був окрадений повнокровним відчуттям рідної домівки квартируванням з дев'яти літ в Єлисаветграді, у реальній школі. А потім п'ятилітня війна, потім бараки в таборах інтернованих, згодом знову студентські митарства по квартирах. Все це вилилося у мрію власного Дому і родини. Той єдиний прихисток зруйнувала розв'язка війни.

Спогади Богдана Маланюка про своє дитинство можна найлаконічніше передати його ж словами: "Сім'я була ідеальна, а в мене було ідеальне дитинство". За традицією дитячої пам'яті батько запам'ятався вдома за письмовим столом, над рукописами, статтями, книгами та в час сімейного відпочинку в Кунштаті (Моравія), на дачі відомого польського письменника Я.Івашкевича.

Є.Маланюк дуже любив відвідувати Моравію, яка йому нагадувала Україну. Богдан Євгенович згадує, що поет любив розтирати в руках полин і довго-довго вдихати його запах. Збирав материнку і чебрець. У щоденниках письменника збереглися засушені степові квіти.

До речі, за спогадами сина, вже у США Євген Маланюк дуже сердився на природу Америки. Говорив, що там не пахнуть квіти і не співають птахи. Рабин — єдиний, який видає звуки, почне співати і ніби засоромиться. Бракувало йому соловейка.

Надзвичайно багатий матеріал для висвітлення родинних стосунків Маланюків містить унікальна книга Оксани Сембай-Галицької "Весна на віки", видана у США (1997). Вона містить листи поета до авторки за п'ятнадцять років (1953-1968). Зачитуємо кілька рядків із них .

"...Сниться мені часом мій Богданчик, саме завжди малий, – або немовлям, або в 5-6 літ.

Щось знову не маю вістки. Він саме тепер "у війську" — щоб Мати Божа над ним мала свій Покров... Бо з таким прізвиськом та ще й "у війську" – річ не дуже приємна" (02.01.1960).

"Моєму внукові 26.12. буде повний рочок. Згадайте за моїх двох Богданів, дружину й мене грішного на Свят Вечір. Та випийте добру чарку, бо то ніколи не шкодить" (15.12.1962).

"Прошу Вас замовити Службу Божу за спокій душі раби Божої Богумили, яка

залишила мене й сина увечері 4.10.63. Це єдина, незаступна, найдорожча Дружина. Стан мій такий, що писати про нього не варто. Мушу пережити і якимось далі жити, але сенсу життя вже майже немає" (06.11.1963).

Цитовані уривки листів та поезія Євгена Маланюка вияскравлюють ставлення письменника до своєї сім'ї після того, як він змушений був залишити родину.

Письменник, тверезо оцінюючи ситуацію, розумів, що залишатися у Варшаві – це свідомо приректи себе на загибель. Події на територіях звільнених земель давали чимало підстав у тому переконатися. Ще у грудні 1944 року Петро Одарченко розповів у листі до поета про жорстоку розправу енкевеесників над поетом Юрієм Липою, який залишився у селі Бунів на Яворівщині, що в Галичині.

Із наближенням фронту до Варшави Маланюки вирішили залишити Польщу ("У Варшаві ми, властиво, все покинули, як стояло... аж страшно згадати!" — лист до О.Сембай-Галицької від 09.05.1961).

Першою переїхала до невеличкого села Кунштату в Моравії пані Богуміла із сином. Там мешкала рідня її матері. Отож, як протягом десятиліття містечко приймало родину Маланюків на відпочинок, так мало дати прихисток їм у неспокійні місяці закінчення війни. Євген Маланюк приєднався до сім'ї весною 1945 року.

Коли ж у травні радянські війська зайняли сусіднє із Кунштатом село, то пізно увечері до Маланюків завітав місцевий поліцейський і розповів, що радянська військова комендатура має списки російських та українських емігрантів, які підлягають негайному арешту. У тих списках значиться і прізвище поета Євгена Маланюка, отже, йому потрібно терміново залишити Кунштат.

Рідня з дружиною спішно зібрали письменника в дорогу. Часу на роздуми практично не залишалося, оскільки кожної миті до Кунштату могли увійти війська. На найнятому ріднею авто Євген Маланюк уночі відбув до найближчої залізничної станції, а звідтіля до Праги і далі. Через той поспіх та хворобу сина дружина не змогла залишити Кунштат.

Рішення переїхати до села Кунштату можна пояснити. Євген Маланюк покинув Чехословаччину ще у 1929 році. Отже, його тут не знали, і, очевидно, родина й вирішила перечекаати кілька місяців закінчення війни у глибоко провінційному містечку, загубленому в Моравії, далеко від великих міст і культурних центрів. Наївна недооцінка енкевеєсівського відомства. Ще задовго до вступу радянських військ на територію Чехословаччини були складені надзвичайно повні списки "антирадянських" елементів з числа білої та петлюрівської еміграції.

Побутує думка, що невільно злу послугу НКВС принесла унікальна енциклопедична праця Семена Наріжного "Українська еміграція. Культурна праця української еміграції в 1919-1939", видана у Празі 1942 року. Сотні імен, названих у книзі, включаючи і список 140 жертводавців на здійснення видання книги, стали для НКВС одночасно і своєрідною картотекою, і підставою для вироку. Це вповні стосується і Євгена Маланюка, якому Наріжний приурочив не одну сторінку в своїй книзі.

Але навіть тоді, у травні 1945 року, від'їзд Є.Маланюка не сприймався трагічно.

Жила надія, що це тимчасове розлучення і поет ще зможе повернутися до Кунштату. Ніхто тоді не думав, що радянські війська залишаться в Чехословаччині на довгі десятиліття.

Коли ж стало очевидним тривале перебування військ, тоді, як свідчить Богдан Маланюк, мати спробувала перетнути кордон із сином нелегально. Не посвячуючи у свою затію сина, вона, прибула в район Шумави на кордон з ФРН, проте була затримана. Обійшлося поясненнями, що вони заблукали.

Від того травня 1945 року листування було єдиним спілкуванням родини. Спершу були листи із Регензбургу (ФРН), згодом, зі США, куди він переїджає у червні 1949 року.

Інколи поет збирав для родини якісь гроші, надсилав чотири посилки у рік. Робив це щоразу під іншим прізвиськом, аби не зашкодити синові. Матір всіляко підтримувала у сім'ї культ батька, проте теж намагалася зробити все, щоб тінь батька-емігранта не лягла на сина.

Міркуваннями синові безпеки була зумовлена і перша через сімнадцять років зустріч Євгена Маланюка з дружиною не в Празі, а у Варшаві восени 1962 року. Вийшовши на пенсію, поет зважився на ризиковану для нього мандрівку до слов'янського світу. Ще у США, в посольстві Польщі, йому було заявлено, що вони не відповідають за нього у Варшаві. І все ж письменник вирішив відвідати місто, з яким було пов'язано стільки років життя. Пані Богуміла не покликала на зустріч сина, піклуючись за його майбутнє. Задум був мудрий.

Поет приїздить до Варшави, туди ж прибуває до своєї рідної сестри його дружина. Таким чином, двоє вже літніх людей без жодних перешкод зустрічаються і губляться у великому місті.

Так мріялося хоч тепер обхитрити спецслужби, та дарма. "За обома, татом і мамою, – розповідає у листах Богдан Маланюк, – стежила таємна поліція у Варшаві, а потім у Секочині (16 км. від Варшави), де тітка мала свій будиночок. Вони туди втекли, але незабаром і за будинком у лісі вже також стежили два-три агенти, так що вони вночі задвірками через поле й болото вернулися до Варшави й сховалися ще в одних знайомих. Під час відльоту літака на Нью-Йорк тато прийшов у останню хвилину, і знайомі обступили його так, щоб його не змогли затримати, коли він виходитиме на аеродромне поле. Мама вернулася до Праги розхвильована, але дуже щаслива. Невдовзі по тому її допитувала держбезпека у Празі; 1963 року вона померла".

Письменник неймовірно тяжко переживав смерть дружини. Не давало спокою почуття вини, якої, власне, й не було. Корив себе, що так і не зустрівся із сином. Свідомість цього не давала спокою, виливаючись новими творами.

Миколо Зерове, втративши сина,
Ти спромігся написати сонет.
Поможи, це до тебе вимога єдина,
Бо наразі не маю інших мет,
Крім одної:

вернути не рівновагу,
Тільки власне погоду духа
(це знає кожен поет).

Цей твір народився у квітні 1964 року, напередодні чергової річниці їхнього з Богумілою шлюбу... А Богдан приїхав до батька наприкінці літа цього ж року, додавши тим самим поетові життєвої сили й душевної рівноваги.

Дбаючи про синову безпеку, запрошення для приїзду до США було оформлене від імені поетової доброї знайомої пані Гайворонської (Пелехович). Пані Гайворонська дуже багато допомогла поетові з його власним облаштуванням на Американському континенті, свого часу вона поручилася у видачі громадянства США самому поетові. А Євген Филімонович з допомогою друзів організував гарну програму для синового знайомства зі США (Нью-Йорк, Вашингтон, Річфільд, Стемфорд, Філадельфія, Ніагара, Буфало, Гантер).

Осінь вони прожили разом, багато мандруючи, а ще більше – розмовляючи. Саме ця зустріч із сином додала письменникові тих кілька років життя до лютого 1968 року. Євген Филімонович чекав від сина листів, чекав на нову зустріч. І вона відбулася влітку 1967 року тепер уже в Європі, у Франції.

Дев'ять днів віддали Парижу. Приймав їх Жуковський, у котрого батько із сином і мешкали у передмісті Парижа Серселі. Там Євген Маланюк зустрічався з багатьма представниками української, польської, чеської еміграції.

З Парижу батько із сином перебралися до Італії. Це було їхнє останнє побачення. Запам'яталися відвідини Неаполя, Риму, Монте-Карло, папської резиденції у Ватикані. Поет із сином були гостями кардинала Бучка. На його запрошення Євген Маланюк прочитав лекцію для вихованців Української Папської Малої семінарії. Це вже вдруге син слухав виступ батька перед аудиторією (вперше у США на академії науки й мистецтва). Вразило, що виступав вільно, без тексту, а, одночасно, логічно, переконливо. Брав не тільки змістом сказаного, але й голосом, ритмом, логічними акцентами. Мав неймовірне відчуття аудиторії і гарне почуття гумору. Умів заставити себе слухати.

Роки вже брали своє, проте поет не міг відмовитися від набутих протягом життя звичок. Так, він був неймовірним кофеманом. Попри заборону лікарів, не обминав жодної кав'ярні і говорив щоразу офіціанту: "Дайте, будь ласка, слабенької кави зі сметаною". Його незмінним супутником була люлька. Знову ж на вимогу лікарів трубка була маленька, але й не витримував поет довгої дороги, щоб її не викурити.

16 лютого 1968 року Євген Маланюк помер на удар серця у своєму самотньому помешканні в Нью-Йорку. Його знайшли день пізніше на підлозі в його кімнаті в позі молитви. У кишені його був квиток до опери якраз на вечір його смерті. Помер на ходу.

Час вніс свої корективи. Незалежна Україна повернула свого сина-поета. Збулося його пророцтво:

Мій ярий крик, мій біль тужавий,
Випалюючи ржу і гріх,

Ввійде у складники держави,

Як криця й камінь слів моїх.

Довелося і синові пізнати батька не вигнанцем, а найвидатнішим українським поетом ХХ століття. Їм випало зустрітися ще раз. Тепер уже – на землі предків, у поетовому Новоархангельську, де на центральній площі містечка на честь святкування 100-річчя від дня народження батька синові було доручено відкрити погруддя Євгена Маланюка.

Євген

Филимонович

Маланюк

(1897 – 1968)